

העיקרון האסתטי

הם אומרים: העיקרון האסתטי – הנעים לראותו – מצטמצם לצורך בבידור, בהרפיה, בטבעי, וסולד ממאמץ.

יש צורך לערוך כאן הבחנה. העיקרון ניתן לצמצום אך ורק לצורך לחמוק מן **השעמום**, באמצעות הסחת דעת, חידוש, שורה של הצלפות שוט זעירות ומעודנות, תנועה. בידור ללא מאמץ אינו אלא אחת התכונות (הכלים). אתם אומרים: קו מעוקם קלות נעים הוא לעין, משום שהעין עוקבת אחר מסלול המשתנה, אבל באופן בלתי מוחש, מבלי לתבוע מאמץ. סליחה! הקו הישר משעמם – הקו המתעקל קלות הוא תפל, דוחה, משעמם ללא הרצינות של הקו הישר. האידיאלי הוא הקו הנשבר אלפי פעמים, המנצנץ מרוב סטיות בלתי צפויות, מאכזב את העין, מצליף בה, מרגיז אותה, מרתק אותה באמצעות קווים, אלף קווים שבורים הנצבעים בסלסולים רוטטים במצבורים הגליים של האטמוספירה.

ברגש האמנותי לעולם אין צורך להתייחס לנעים, למְלָאָה, וכדומה. המאבק, ההיסוס, הקונפליקטים, האכזבה, הצמא, כל מה שהחיים מורכבים ממנו, צריך להוות את הרטט האסתטי; כמו באהבה שהוגים לאישה. זה נעשה באופן אינסטינקטיבי בציורים, במוסיקה, בשירה. – ועדיין יש לעשותו – ואיזה מעיין הוא זה! – באמנות האצילית לכאורה של הפיסול, בארכיטקטורה המיושבת והסדורה כביכול, בקישוט על ידי קווים וצורות אורנמנטאליים. העיקרון האנרכי, תחרות חיונית וסלקציה טבעית, עקרון החיים עצמם. – משמע להפעיל מחדש את הדעות המקובלות הישנות של **אחדות הרושם, של רעיון-אב, של נענוע הקווים** וכדומה וכיוצא באלה.

החיים, החיים ודבר לא מלבד החיים, משמע החדש. עשו את החיים חיוניים כמות שהם, והניחו לשאר, ותהיו בטוחים שאינכם טועים.

בהנאה מציור אופטי באופן מיוחד (תיאודור רוסו קטן, דגה קטן, תחריט של רמברנדט), אל כל מרכיבי ההנאה מצטרף קמצוץ של חושניות אנוכית. חישוב שאם ההמון נותר ליד דלתו של העדן הזה הרי זה כמו החושניות של אחר צהריים ביום א' חורפי, כששומעים בשכיבה על ספה נבונה ונשית, עם סיגריה נעוצה בפה, סונטות קצרות של מוצרט מזמנים עברו, צ'מבלו וכינור, כאשר בחוץ יורד שלג, ההמון מטייל לו, ומוצרט מהדהד בלב הבית הריק שעזבוהו אנשים לבושים בגדי יום א' אשר עבדו קשה כל ימות השבוע (לא יצאתם מפני שנהניתם במשך כל השבוע, *suave stupiditis mari magno*)¹.

האישה תקבל יותר ויותר חשיבות של מנהיג בחברה שלנו. יש להקצות לה באופן בלעדי את השיש. היא צריכה להישאר טהורה ובתא מבודד. היא **חייבת** תמיד להיראות לנו יפה, זה התנאי של הקִּמָּה האנושית. הפעילות הנמרצת שלה מתאמצת לעשות, לנסות לעשות כמו החיים, לשחק כמוהם, אם בצורות, ואם בצלילים, בצבעים וכיוצא באלה.

נָטְשו רעיונות יסוד אלה של ההרמוניה האנושית המשתלבת בתפאורה של הטבע. אלה הן מילים ספיריטואליסטיות, היצורים הם מיניאטורות: שוֹנֵת בדרגה, אבל לא במהות, ובחוק, של האורגניזם היחיד המתפתח בדרכו אל האינסוף.

הגאונות. – הווירטואוזים במוסיקה, בטרקוטה, בשפות, בציור, וכדומה... בתצורה אישית (הליצנים). אצל אלה ואלה הרגש (חושני או רוחני, תהיה המילה אשר תהיה), לנוכח המעניין בצורות ובתנועות של המכניזמים של החיים, – ומכאן, אם לא היצירה, אזי לפחות הווריאציות האישיות על נושא זה של המכניות היקרה לחושניו, של החיים, – וזאת בעזרת מקלדות

¹ לפי השורה הפותחת את הספר השני של 'על טבע היקום' (*De Rerum Natura*) ללוקרטיוס: "Suave, mari magno turbantibus aequora ventis", בתרגום שלמה דיקמן: "מה נעמה הסופה בלב ים משתולל כי תיראנה".

משוכללות פחות או יותר בהתאם לתקופה, לגזע, לפֶרֶט. זהו זה! הווירטואוזים הפשוטים המפיקים בפשטות תועלת מכל גן עדן של החושים.

הגאון אין לו חושים, הוא כהן מידי של הלא מודע: הוא קודם כל עובד, הוא יוצר וריאציות על היצירה ומתקדם לקראת המודע וכאשר הוא וירטואוז-אמן בחושים שגאונותו מפעילה, הוא רב-אמן.

• • •

שלוש האסכולות. – לפני כן הייתה האסכולה של הקווים העקומים האציליים, שנלמדו מתוך שיגרה, עם פוסק אחרון פחות או יותר (רפאל וכדומה, לְאֶרְזֵי־יֵיִר, דְלָאֲרוֹשׁ, טִיפּוֹלוֹ וכדומה).

אחריה באה האסכולה של השבור, של הקווים השבורים, - בנו אז אדם או חפץ תוך כדי צמצומו אט-אט באמצעות שְבִירוֹת (טודוז, דו, האיטלקים וכו')

יש אסכולה בין שתי אלה, האסכולה של הקווים המעוקלים הזעירים, האסכולה של ה**נקודה** (רמברנט, רְפָאֵלִי, מוֹנֶה, דְגָה...)

• • •

מדעים חדשים. – בשיפוט האסתטי הטכני (האמנויות האופטיות), העין העירומה הרגילה אין לה סמכות יותר משהייתה בפסיכולוגיה הוותיקה לתודעה הרגילה (*החוש האינטימי*).

כמו שהדבר נעשה כיום לגבי מרכז המוח (מוֹדֶסְלִי, טֵן, בֶּן, מורי וכו'), יש שורה של מדעים מיוחדים שצריך לארגן: פסיכולוגיה של העין, פסיכולוגיה של האוזן, של החיך, של חוש הריח, ומנקודת ראות אמנותית – של ה**תיכור האמנותי**.

(מצרפתית: **אביבה ברק**)